

**Zpráva o činnosti
Českého báňského úřadu
a obvodních báňských úřadů
za rok 2024**

Obsah

Úvod	2
1. ORGÁNY SBS	3
2. DOZOROVANÉ ORGANIZACE	10
3. DOZOROVANÉ ČINNOSTI	11
4. VZTAHY S VEŘEJNOSTÍ.....	19
5. MEZINÁRODNÍ AKTIVITY	22
6. PŘEHLED ČINNOSTÍ.....	24
Správní činnost	24
Evidenční činnost.....	25
Legislativní a právní činnost	27
Správa úhrad	28
Finanční rezervy	32
Kontrolní činnost	32
Sankce	34
7. STAV BOZP A BP V DOZOROVANÝCH ORGANIZACÍCH	36

Úvod

Předkládaná zpráva poskytuje přehled o činnosti orgánů státní báňské správy České republiky v roce 2024.

Státní báňská správa (dále jen „SBS“) je tvořena ústředním orgánem státní správy Českým báňským úřadem (dále jen „ČBÚ“) a jemu podřízenými obvodními báňskými úřady (dále jen „OBÚ“).

V roce 2024 SBS plnila úkoly stanovené zákony a vládou, zejména v oblasti hornické činnosti, činnosti prováděné hornickým způsobem, nakládání s výbušninami a jejich prekurzory, používání pyrotechnických výrobků k ohňostrojným pracím, nakládání s těžebními odpady, jakož i správy úhrad z dobývacích prostorů a správy úhrad z vydobytych nerostů.

Významnou legislativní změnou pro povolovací procesy v roce 2024 byla novela horního zákona a zákona o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě, přijatá na samém konci roku 2023 spolu s novelou liniového zákona. Nemohla se však v roce 2024 v plné šíři v činnosti SBS projevit. Týká se totiž především vládou nařízením určených strategických ložisek. První z nich byla stanovena až na začátku roku 2025.

V roce 2024 pokračovaly práce na zefektivnění informačního systému SBS, zejména rozšíření jejich vzájemné integrace a propojení s informačními systémy jiných úřadů státní správy. Pozornost byla rovněž věnována zajištění kybernetické bezpečnosti informačních technologií SBS v návaznosti na prováděnou analýzu rizik. Dále jsou uvedeny nejzásadnější změny. V rámci Agendového informačního systému SBS (dále „AIS SBS“) byl dokončen a plně zprovozněn modul podporující kontrolní činnost SBS, který zefektivňuje sledování a plánování kontrol. Rovněž byla dokončena rozsáhlá úprava AIS SBS v oblasti dobývacích prostorů, kterou došlo k rozšíření funkcionalit systému při vedení správních řízení o stanovení, změnách a zrušení dobývacích prostorů s automatizovaným výstupem do prostředí provozovaného grafického informačního systému (dále jen „GIS“) SBS a následně do Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (dále jen „RÚIAN“). Rozšířena byla podpora importu a exportu prostorových dat ve strojově čitelném formátu.

Zejména s ohledem na obtížně předvídatelná vysoká rizika, která přetrvávají při dobývání nerostů a nakládání s výbušninami, a s ohledem na vysoký zájem veřejnosti účastnit se aktivně povolovacích procesů, je nadále nutnou prioritou SBS nepolevit v úsilí zůstat specializovaným, profesionálním, důvěryhodným, odborně fundovaným a široce respektovaným úřadem.

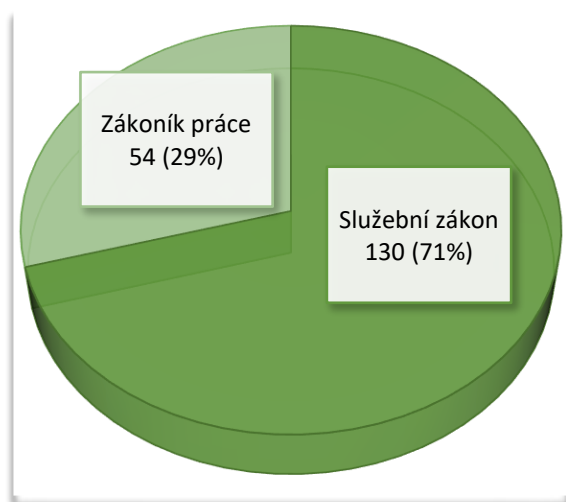
1. ORGÁNY SBS

ČBÚ je na základě zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (dále jen „ČR“), ústředním orgánem státní správy. Působnost SBS je upravena zákonem č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 61/1988 Sb.“), a některými dalšími zákony.

V čele ČBÚ stojí předseda, kterého jmenuje a odvolává vláda ČR. ČBÚ, jakožto ústřední orgán státní správy, je správcem kapitoly 348 státního rozpočtu. Zajišťuje osobní a věcné potřeby ČBÚ i OBÚ.

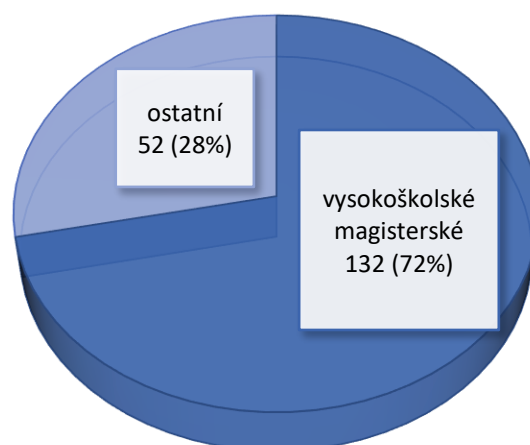
Celkový počet a rozdělení zaměstnanců (zákon o státní službě a zákoník práce) je uveden níže.

CELKEM 184 SYSTEMIZOVANÝCH MÍST

Obrázek 1 – rozdělení zaměstnanců SBS.

VZDĚLÁNÍ ZAMĚSTNANCŮ

Obrázek 2 – vzdělání zaměstnanců SBS.

Výkon kompetencí SBS klade vysoké nároky na odbornou kvalifikaci zaměstnanců – tvoří legislativu, vedou správní řízení, ověřují odbornými zkouškami odbornou kvalifikaci odpovědných osob, vykonávají dozor, šetří příčiny mimořádných událostí, nařizují nápravná opatření. S ohledem na nízký počet služebních míst je navíc nezbytné, aby byl každý z nich schopen vykonávat každou z výše uvedených činností. Proto SBS zaměstnává více než 70 % osob s vysokoškolským vzděláním. Z toho je 25 ústředních báňských inspektorů, 78 obvodních báňských inspektorů, 8 právníků-legislativců, kteří zároveň zajišťují právní servis pro provoz SBS, 11 ekonomů vykonávajících správu úhrad a zároveň ekonomické zajištění provozu SBS a 10 pracovníků zajišťujících ostatní činnosti nutné pro provoz SBS.

Vymezení činnosti orgánů SBS

Kompetence a úkoly orgánů SBS byly založeny zejména v těchto zákonech v platném znění:

- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě (dále jen „zákon č. 61/1988 Sb.“),
- zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) (dále jen „zákon č. 44/1988 Sb.“),
- zákon č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů,
- zákon č. 85/2012 Sb., o ukládání oxidu uhličitého do přírodních horninových struktur a o změně některých zákonů,
- zákon č. 83/2013 Sb., o označování a sledovatelnosti výbušnin pro civilní použití,
- zákon č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh,
- zákon č. 225/2022 Sb., o prekuzorech výbušnin a o změně souvisejících zákonů (zákon o prekuzorech výbušnin).

Úkoly orgánů SBS jsou dále upraveny např. zákonem o pyrotechnice, zákonem o zbraních, v zákoně o prevenci závažných havárií a zákonem o technických požadavcích na výrobky.

Při své činnosti orgány SBS používají zejména správní řád, daňový řád, zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a kontrolní řád.

Orgány SBS zajišťují výkon správních a kontrolních aktivit v mnoha oblastech. Základními oblastmi, ve kterých vykonávají orgány SBS svoji působnost, jsou:

- hornická činnost (dobývání vyhrazených nerostů, jejich těžba, úprava a zušlechťování),
- činnost prováděná hornickým způsobem (např. dobývání nevyhrazených nerostů, podzemní stavitelství),
- ochrana a využití nerostného bohatství,
- nakládání s těžebními odpady,
- nakládání s výbušninami,
- prodej prekursorů výbušnin,
- ohňostrojná práce,
- podzemní objekty,
- vyhrazená technická zařízení,
- bezpečnost a ochrana zdraví při práci a bezpečnost provozu (dále jen „BOZP a BP“),
- správa úhrad z vydobytych nerostů a z dobývacích prostorů,
- ukládání a vybírání pokut za porušení právních předpisů,
- kvalifikace a regulované činnosti,
- ověřování odborné způsobilosti.

Činnost ČBÚ

ČBÚ provádí správní a dozorové činnosti, včetně činnosti kontrolní a evidenční; plní též úkoly nadřízeného správce daně podle daňového řádu ve věcech úhrad podle horního zákona. V rámci územně plánovacích procesů vydává stanoviska k politice územního rozvoje, územního rozvojového plánu a k zásadám územního rozvoje.

ČBÚ dává souhlas ke zřízení, popřípadě nařizuje zřízení hlavních báňských záchranných stanic, stanoví jejich sídla, vymezuje jejich působnost, schvaluje jejich služební řády a dohlíží na jejich stav, organizaci a vybavení.

ČBÚ je prvoinstančním orgánem v oblasti uznávání odborných kvalifikací, v oblasti dobývání ložisek strategických nerostů, obchodování s výbušninami, pro něž vydává povolení k nabývání, předávání, dovozu, vývozu a tranzitu výbušnin. ČBÚ je také kontrolujícím orgánem v oblasti přeshraničního poskytování služeb.

ČBÚ jakožto ústřední orgán státní správy zejména:

- metodicky řídí OBÚ,
- rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutím OBÚ,
- tvoří právní předpisy,
- má právo hospodařit se svěřeným majetkem státu,
- zajišťuje mezinárodní a meziresortní spolupráci,
- řídí a koordinuje výzkum a vývoj v oblasti působnosti SBS, který je financovaný ze státních prostředků (např. prostřednictvím Technologické agentury České republiky),
- sestavuje rozpočet kapitoly 348 - ČBÚ.

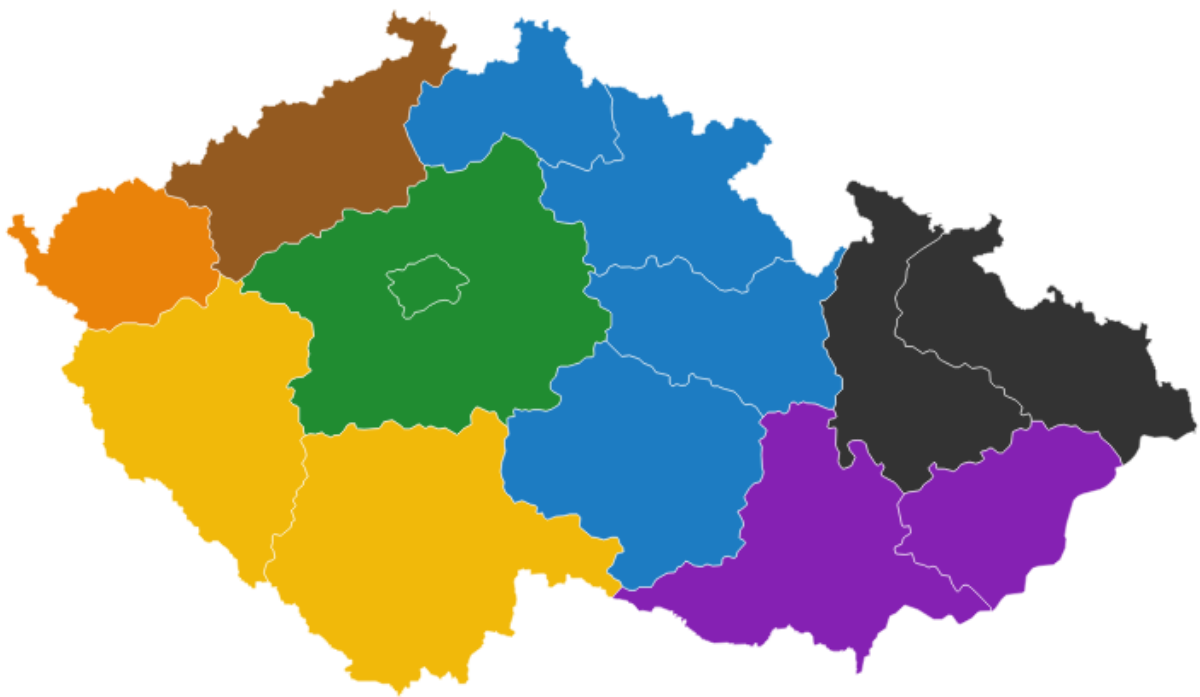
Činnost OBÚ

OBÚ jsou prvoinstančními orgány SBS a plní zejména tyto úkoly:

- rozhodují o stanovení, změnách a zrušení dobývacích prostorů,
- rozhodují o povolení hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem,
- vydávají souhlas s tvorbou rezerv peněžních prostředků pro vypořádání důlních škod a na sanaci a rekultivaci pozemků dotčených vlivem dobývání a vydávají souhlas s jejich čerpáním,
- vydávají souhlas s tvorbou, výběrem, převodem a zrušením rezerv peněžních prostředků pro vypořádání důlních škod a na sanaci a rekultivaci pozemků dotčených vlivem dobývání a vydávají souhlas s jejich čerpáním,
- kontrolují tvorbu rezerv peněžních prostředků,
- schvalují návrh na vytvoření rezervy finančních prostředků na činnosti související s nakládáním s těžebním odpadem,
- rozhodují o povolení trhacích prací malého a velkého rozsahu,
- povolují ohňostrojné práce,
- posuzují odbornou způsobilost pracovníků k výkonu vybraných funkcí a vydávají jim osvědčení nebo oprávnění k výkonu funkcí, popřípadě jim tato osvědčení nebo oprávnění odnímají,
- vykonávají kontrolní činnost nad BOZP a BP v organizacích provádějících hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem nebo nakládajících s výbušninami, nad sledovatelností výbušnin a nad prováděním ohňostrojných prací,
- ukládají sankce za porušení právních předpisů,
- provádějí správu úhrad z dobývacích prostorů a vydobytých nerostů,
- schvalují služební řády závodních báňských záchranných stanic,
- dotčeným orgánem pro zákonem stanovené záměry.

Místní působnost OBÚ

Místní působnost OBÚ stanoví zákon č. 61/1988 Sb. Sídla těchto úřadů jsou stanovena vyhláškou č. 394/2011 Sb., o sídlech OBÚ, ve znění vyhlášky č. 279/2003 Sb. Vymezení působnosti jednotlivých OBÚ znázorňuje obrázek č. 3.

Obrázek 3 - Hranice působnosti jednotlivých OBÚ.

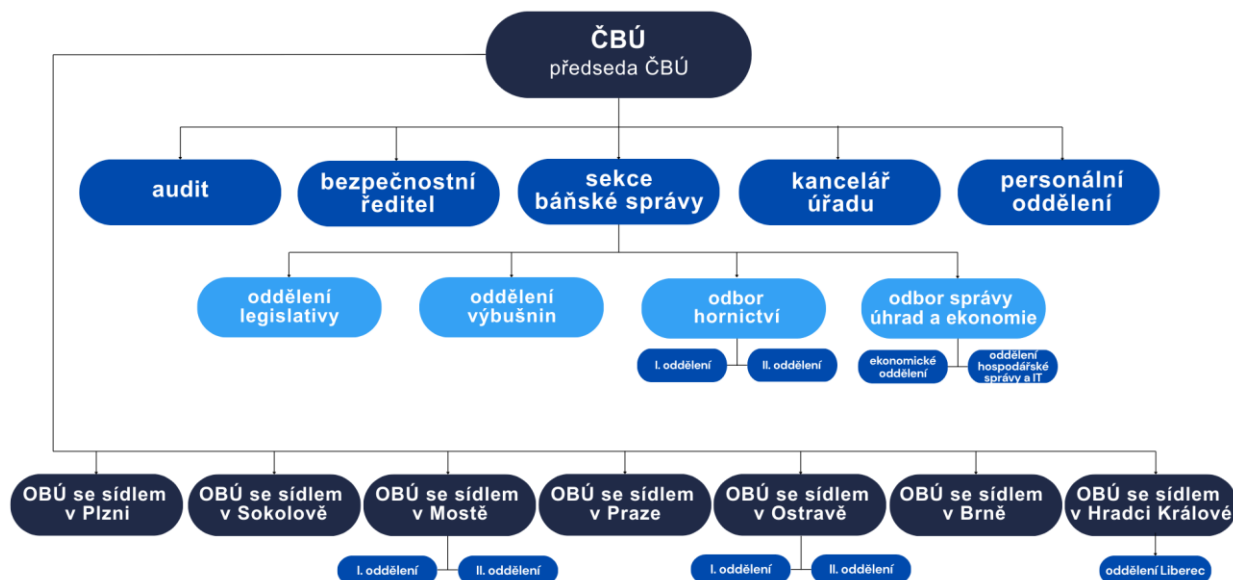
Místní působnost jednotlivých OBÚ vychází z rozložení dozorovaných činností po území České republiky (dále jen „ČR“). V ČR působí OBÚ pro území:

1. ■ Hlavního města Prahy a kraje Středočeského, se sídlem v Praze,
2. ■ krajů Plzeňského a Jihočeského, se sídlem v Plzni,
3. ■ kraje Karlovarského, se sídlem v Sokolově,
4. ■ kraje Ústeckého, se sídlem v Mostě,
5. ■ krajů Královéhradeckého, Pardubického, Libereckého a Vysočina, se sídlem v Hradci Králové,
6. ■ krajů Jihomoravského a Zlínského, se sídlem v Brně,
7. ■ krajů Moravskoslezského a Olomouckého, se sídlem v Ostravě.

Sídla OBÚ jsou tradičně umístěna tak, aby byla co nejbližší centřům provozování hornické činnosti, popř. výroby výbušnin.

Organizační struktura a řízení SBS

Organizační struktura SBS

Obrázek 4 - Organizační struktura SBS.

Základním služebním předpisem, který upravuje hlavní zásady organizace a řízení orgánů SBS a působnost jednotlivých útvarů, je Organizační řád. Další interní předpisy – opatření předsedy ČBÚ – upravují zejména:

- plán řídicí, kontrolní a legislativní činnosti na příslušný kalendářní rok,
- pracovní řád,
- podmínky výkonu a rozsah nepřetržité inspekční služby báňských inspektorů SBS,
- postup při prošetřování závažných pracovních úrazů a závažných provozních nehod v organizacích podléhajících vrchnímu dozoru SBS,
- postup pro ověřování odborné způsobilosti nebo uznávání odborné kvalifikace,
- spisovou službu,
- fyzickou bezpečnost technických prostředků v oblasti ochrany utajovaných informací,
- postup pro hospodaření s majetkem státu,
- postup při zadávání veřejných zakázek,
- systém finanční kontroly a oběh účetních dokladů,
- podmínky pracovního či služebního poměru (pracovní řád),
- správu úhrad,
- etická pravidla zaměstnanců,
- vzdělávání zaměstnanců,

- administrativní a fyzickou bezpečnost technických prostředků v oblasti ochrany utajovaných informací,
- kybernetickou bezpečnost,
- systém řízení kvality.

2. DOZOROVANÉ ORGANIZACE

SBS dozoruje zejména 1 368 organizací¹ oprávněných provádět hornickou činnost a činnost prováděnou hornickým způsobem. Hornickou činností se například rozumí provádět otvírku, přípravu a dobývání výhradních ložisek, zajišťování a likvidaci starých důlních děl. Činnost prováděnou hornickým způsobem se zejména rozumí dobývání nevýhradních ložisek, vrtání studní, protlaky, podzemní stavby (například ražbu tunelů) atd.

Veřejnosprávní činnost ČBÚ a OBÚ v oboru výbušnin se dotýká zejména fyzických podnikajících a právnických osob s koncesí pro provozování živnosti v rozsahu výzkum, vývoj, výroba, zpracování, ničení, zneškodňování, nákup, prodej a skladování výbušnin a provádění trhačích prací. Z celkového počtu cca 700 držitelů koncese se tato činnost dotýká cca 130 aktivních subjektů.

SBS rovněž dozoruje subjekty provádějící ohňostrojné práce.

K dozorovaným subjektům rovněž patří vlastníci nebo provozovatelé celkem 586 podzemních objektů evidovaných ČBÚ. Většina podzemních objektů² je situovaná v centrech velkých měst.

¹ § 3a zákona č. 61/1988 Sb. a § 5a zákona č. 44/1988 Sb.

² Za podzemní objekty se považují podzemní prostory vytvořené ražením včetně jejich přístupových částí, jedná-li se např. o tunely a štoly metra, ostatní tunely a štoly, pokud jejich délka přesahuje 50 m, kolektory včetně jejich hloubených částí a spojovacích šachet, jiné prostory o objemu větším než 1000 m³ zpřístupněné veřejnosti nebo využívané k podnikatelské činnosti, stavby pro účely ochrany obyvatelstva, kanalizační stoky, odvodňovací a vodovodní štoly o světlem průřezu větším než 2 m², pokud jejich délka přesahuje 50 m, a bývalá stará nebo opuštěná důlní díla následně zpřístupněná veřejnosti nebo využívaná k podnikatelské činnosti.

3. DOZOROVANÉ ČINNOSTI

Dobývání ložisek nerostů

Dobývání v roce 2024 probíhalo na výhradních a nevýhradních ložiscích.

Výhradní ložiska

Výhradními ložisky jsou ložiska vyhrazených nerostů (vyjmenovány horním zákonem), a dále ta ložiska nevyhrazených nerostů (především stavebního kamene a štěrkopísku), která byla do roku 1991 prohlášena za důležitá pro rozvoj národního hospodářství. Tato ložiska zůstala ložisky výhradními na základě přechodných ustanovení novely horního zákona z roku 1991.

Výhradní ložiska tvoří nerostné bohatství České republiky, jsou v majetku státu a nejsou součástí pozemku. Vztahuje se na ně celá řada povinností podle horního zákona, což především znamená, že je může dobývat pouze držitel dobývacího prostoru. Dobývací prostor stanovuje OBÚ, a to na základě předchozího souhlasu vydaného Ministerstva životního prostředí po projednání s Ministerstvem průmyslu a obchodu.

Z plochy dobývacího prostoru a z nerostu vydobytého na výhradním ložisku platí organizace úhrady do veřejných rozpočtů; zároveň musí tvořit rezervu finančních prostředků na sanace a rekultivace, která sice zůstává majetkem těžební společnosti, nesmí však být čerpána bez souhlasu OBÚ.

Nevýhradní ložiska

Nevýhradními ložisky jsou všechna ložiska nevyhrazených nerostů, která do roku 1991 nebyla prohlášena za důležitá pro rozvoj národního hospodářství. Nevýhradní ložiska jsou součástí pozemku, a proto se na ně nevztahují povinnosti stanovené horním zákonem pro ložiska výhradní. Pokud jsou dobývána, neplatí se z nich státu žádná úhrada a organizace není povinna tvořit rezervu na zahlazování následků těžební činnosti. Dobývání nevýhradních ložisek povoluje OBÚ v místech, pro která bylo stavebním úřadem vydáno rozhodnutí o změně využití území. Protože je nevýhradní ložisko součástí pozemku, patří nerosty v něm obsažené majiteli pozemku. V případě, že ložisko má zájem těžit osoba odlišná od majitele pozemku, může tak činit pouze se souhlasem majitele.

K dobývání výhradních ložisek je stanoveno 957 dobývacích prostorů.

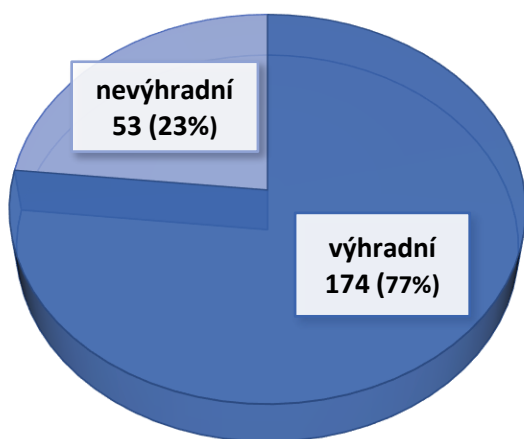
V roce 2024 bylo hlubinným způsobem dobýváno ložisko černého uhlí a ložisko břidlic, obě ložiska se nacházejí v Moravskoslezském kraji.

Ložiska ropy a zemního plynu byla dobývána z povrchu pomocí vrtů.

Ostatní výhradní ložiska, včetně hnědého uhlí, a všechna nevýhradní ložiska byla dobývána na povrchu lomovým způsobem.

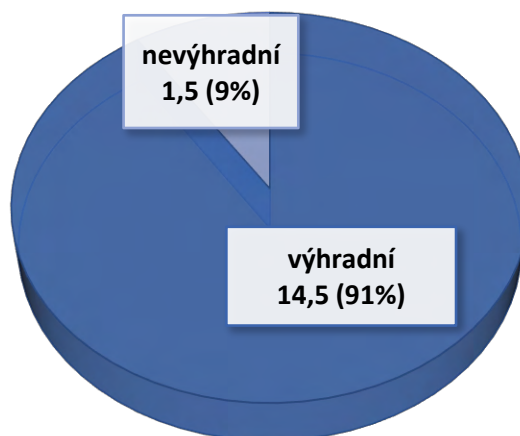
Stavební kámen a štěrkopísky jsou prakticky jediné suroviny, které se dobývají jak na nevýhradních, tak na výhradních ložiscích. Podíl na těžbě těchto stavebních surovin z obou typů ložisek je zřejmý z následujících obrázků.

TĚŽENÁ LOŽISKA STAVEBNÍHO KAMENE

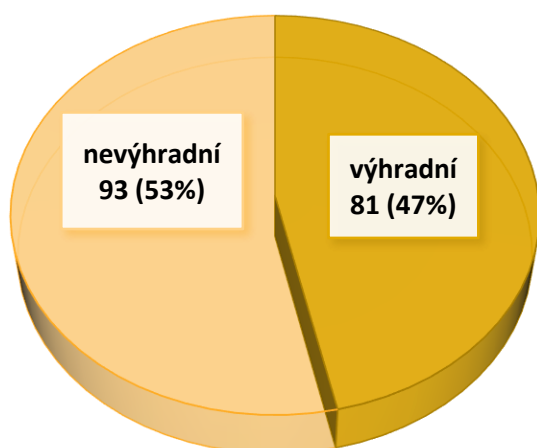
Obrázek 5 – Těžená ložiska stavebního kamene rozdělení na výhradní a nevýhradní

TĚŽBA STAVEBNÍHO KAMENE (v mil m³)

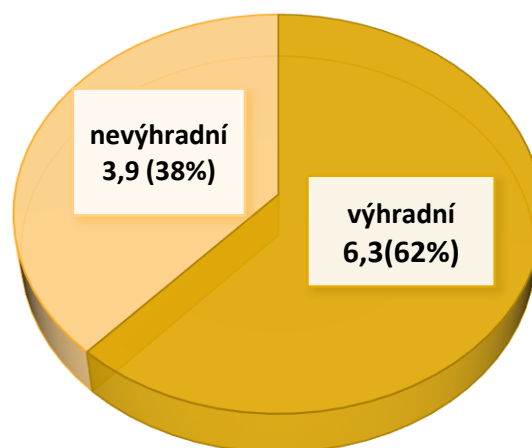
Obrázek 6 – Těžba stavebního kamene podle vytěženého stavebního kamene v mil. m³

TĚŽENÁ LOŽISKA ŠTĚRKOPÍSKŮ

Obrázek 7 – Těžená ložiska štěrkopísků rozdělení na výhradní a nevýhradní

TĚŽBA ŠTĚRKOPÍSKŮ (v mil.m³)

Obrázek 8 – Těžená ložiska štěrkopísků podle vytěženého množství v mil. m³

Zvláštní zásahy do zemské kůry

Na území ČR je provozováno 9 podzemních zásobníků pro uskladňování plynu v přírodních horninových strukturách a v podzemních prostorech. Názvy zásobníků a jejich aktivní náplň (teoreticky využitelný objem zásobníku plynu) sumarizuje tabulka č. 4.

NÁZEV ZÁSObNÍKU	VYUŽITELNÝ OBJEM (mil. m ³)
Háje	75
Tvrdonice	555
Dolní Dunajovice	905
Lobodice	177
Štramberk	470
Třanovice	530
Dolní Bojanovice	654*
Dambořice	500
Uhřice	345
CELKEM	4 211

Tabulka 1 - Názvy zásobníků pro uskladňování plynu a jejich aktivní náplň.

* PZP Dolní Bojanovice nejsou dosud zapojeny do plynárenské sítě ČR, ale do plynárenské sítě SR (zapojeno do sítě ČR od 01.04.2025), tzn. aktivní náplň zásobníků zapojených do plynárenské sítě je 3 557 mil.m³.

Podzemní práce spočívající v hloubení důlních jam a studní, v ražení štol a tunelů, jakož i ve vytváření podzemních prostorů o objemu větším než 300 m³ horniny

Výkon dozoru SBS byl mj. zaměřen na nejvýznamnější stavby v ČR, tou je například provozní úsek I.D pražského metra Pankrác – Olbrachtova a spolupráce na projektové přípravě staveb tunelů na území ČR.

Těžební odpady

V roce 2024 bylo v evidenci SBS 55 provozovaných úložných míst těžebního odpadu a 20 úložných míst těžebního odpadu s ukončeným provozem. Z provozovaných úložných míst je sedm úložných míst zařazených v I. kategorii nebezpečí z hlediska vlivů na životy, lidské zdraví a životní prostředí (např. odkaliště po těžbě radioaktivních surovin).

Nakládání s výbušninami

Činnost ČBÚ a OBÚ ve vztahu k nakládání s výbušninami lze rozdělit do povolovacích a kontrolních činností. Povolovací činnost má za cíl založit práva (a povinnosti) dozorovaným subjektům vykonávat fyzické aktivity s výbušninami, případně formou stanovisek přispět k povolovacím činnostem jiných orgánů státní správy (a těmto aktivitám standardně

předchází), zatímco kontrolní činnost má za cíl prověřit, zda při nakládání s výbušninami dozorované subjekty dodržují právní předpisy vztahující se k těmto aktivitám (a jsou vykonávány až v době, kdy dozorované subjekty tyto aktivity provádějí). Pojem „nakládání s výbušninami“ obnáší výrobu výbušnin, zpracování (mezi které se řadí též výroba střeliva, munice a pyrotechnických výrobků, pokud je při jejich výrobě použito výbušnin), výzkum, vývoj, zkoušení, ničení, skladování, nákup, prodej a používání výbušnin (tzn. provádění trhacích prací). Přehled významných činností ČBÚ a OBÚ ve vztahu k nakládání s výbušninami znázorňuje následující tabulka.

	POVOLOVACÍ ČINNOST	KONTROLNÍ ČINNOST
Český báňský úřad	<i>Vydávání závazných stanovisek k žádostem o koncesi pro provozování živností souvisejících s výrobou, zpracováním, výzkumem, vývojem a skladováním.</i>	<i>Kontrola plnění povinností subjektů na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu.</i>
	<i>Vydávání oprávnění technického vedoucího odstřelů a oprávnění pyrotechnika.</i>	
	<i>Povolování obchodních transakcí s výbušninami.</i>	<i>Kontrola plnění technických požadavků na výbušniny a pomůcky k použití výbušnin při jejich dodávání na trh.</i>
	<i>Povolování držení plastických trhavin bez obsahu detekčních látek.</i>	
	<i>Vydávání souhlasů s odchylkami od technických požadavků týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu.</i>	
Obvodní báňské úřady	<i>Vydávání vyjádření ke stavbám určeným k nakládání s výbušninami.</i>	<i>Kontrola plnění povinností subjektů na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu.</i>
	<i>Povolování trhacích prací.</i>	
	<i>Posuzujeme odbornou způsobilost a vydávání oprávnění střelmistra.</i>	

Tabulka 2 – Povolovací a kontrolní činnosti při nakládání s výbušninami.

Na území ČR se ke konci roku 2024 nacházelo 119 aktivně využívaných provozoven pro skladování, výrobu nebo zpracování výbušnin. Byť dochází k nárůstu počtu provozoven určených k výrobě malorážového střeliva kvůli vysoké poptávce po této komoditě, postupně dochází k úbytku celkového počtu aktivně využívaných provozoven zejména z důvodu nevyhovujících stavebně technických prvků nebo z důvodu neúčelnosti. Počet aktivně využívaných provozoven v jednotlivých krajích znázorňuje následující obrázek.

Obrázek 9 – Provozovny aktivně využívané pro skladování, výrobu a zpracování výbušnin.

Ve výše uvedených provozovnách nakládalo s výbušninami bezmála 110 subjektů, přibližně více než polovina z nich podléhá kontrole OBÚ a ČBÚ zaměřených na plnění povinností spojených s nakládáním s výbušninami. Kontroly potvrdily, že přístup subjektů k plnění povinností na úseku výbušnin je vcelku zodpovědný.

V souvislosti s navyšováním počtu provozoven určených k výrobě malorážového střeliva a navyšováním počtu podnikatelů obchodujících s výbušninami vzrostl počet závazných stanovisek vydaných ČBÚ k žádostem o koncesi v oboru výbušnin a OBÚ se potýkaly se zvýšeným počtem žádostí o stanoviska ke stavbám určeným k nakládání s výbušninami (Dopravní a energetický stavební úřad).

Podzemní objekty

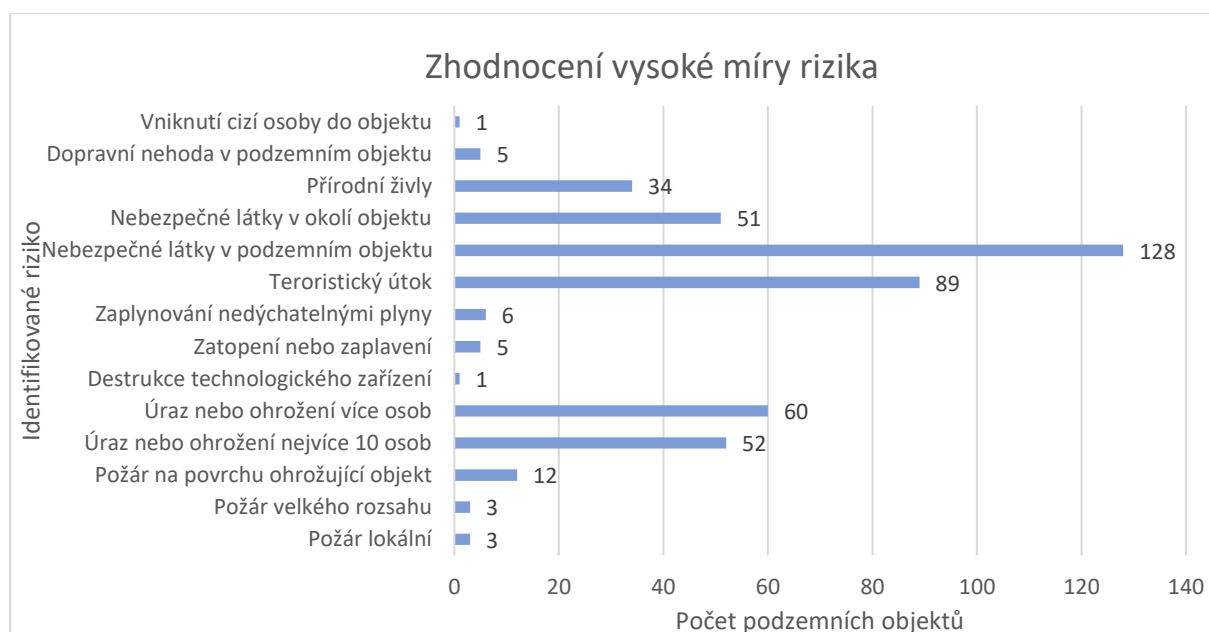
Podzemní objekty, které podléhají vrchnímu dozoru SBS ČR podle § 37 odst. 1 zákona č. 61/1988 Sb., zahrnují historická podzemní díla zpřístupněná veřejnosti (například podzemí

měst Jihlava a Znojmo, hornická muzea, bývalé vojenské objekty apod.), podzemní stavby dopravní a technické infrastruktury (například pražské metro, kolektory pro inženýrské sítě, rozvody pro vodárenské účely, elektrické energie, vytápění, komunikačních technologií atd.) a podzemní prostory určené pro podnikatelské účely (například vinařské a pivovarské sklepy).

OBÚ dozorují zajišťování bezpečného stavu podzemních objektů. Využívání podzemních prostor pro různé účely se neustále zvyšuje a lze předpokládat, že v příštích letech bude dále narůstat.

Ke dni 31. prosince 2024 je SBS v ČR evidováno 586 podzemních objektů s celkovou délkou 577 578 metrů. V průběhu roku 2024 byly zaevidovány 3 nové podzemní objekty, zatímco 2 podzemní objekty byly z evidence vyjmuty.

SBS u pozemních objektů mj. eviduje výsledky vyhodnocených rizik. Přehled nejzávažnějších rizik identifikovaných u podzemních objektů je zřejmý z grafu na obrázku č. 10.

Obrázek 10 - Zhodnocení vysoké míry rizika.

Z údajů uvedených v grafu na obrázku č. 10 je nepochybné, že nebezpečné látky v podzemním objektu patří mezi nejčastější a nejvyšší míru rizika.

Báňská záchranná služba

Báňskou záchrannou službu³ vykonávají 4 hlavní báňské záchranné stanice (HBZS) v Ostravě, Mostě, Praze a v Hodoníně a 12 závodních báňských záchranných stanic.

HBZS Most plní úkoly báňské záchranné služby při hornické činnosti na povrchu hnědouhelných lomů a při provádění hornické činnosti v podzemí (s výjimkou zvláštních zásahů do zemské kůry) v krajích Středočeském, Jihočeském, Plzeňském, Karlovarském, Ústeckém, Libereckém a v Hlavním městě Praha.

HBZS Hodonín plní úkoly báňské záchranné služby při provádění hornické činnosti na povrchu, při kterých může dojít k erupcím ropy a zemního plynu nebo erupcím vody pod tlakem (vrtné a geofyzikální práce, těžba, úprava nebo podzemní skladování kapalných nerostů a plynů v přírodních horninových strukturách nebo podzemních zásobnících) nebo haváriích podobného typu na celém území ČR.

HBZS Praha zajišťuje úkoly báňské záchranné služby při činnosti prováděné hornickým způsobem v podzemí (především likvidaci provozních nehod) v Hlavním městě Praze, Středočeském a Plzeňském kraji. HBZS Praha dále plní úkoly při činnosti prováděné hornickým způsobem (tj. především při realizaci podzemních staveb), pokud je organizací nařízeno zajištění báňské záchranné služby (HBZS Praha spolupracuje s organizacemi při havarijní prevenci a zajišťování BOZP a BP, a to zejména tím, že provádí namátkové prohlídky jejich pracovišť a kontroly prostředků pro zdolávání havárií, popřípadě i školení a výcvik zaměstnanců), a to ve všech krajích České republiky.

HBZS Ostrava plní úkoly báňské záchranné služby při hornické činnosti v podzemí v krajích Moravskoslezském, Olomouckém, Zlínském, Jihomoravském, Pardubickém, Královéhradeckém a Vysočina. HBZS Ostrava rovněž plní úkoly pro hornickou činnost – zvláštní zásahy do zemské kůry – ukládání radioaktivních a jiných odpadů v podzemních prostorech na území celé ČR pro organizační složku státu, Správu úložišť radioaktivních odpadů.

³ Hlavním úkolem báňské záchranné služby je provádět práce a rychlé a účinné zásahy k záchraně lidských životů a majetku při haváriích včetně poskytování první pomoci v podzemí, zdolávání havárií a odstraňování následků havárií. Kromě těchto úkolů vykonává i jiné činnosti v nedýchatelném nebo zdraví škodlivém prostředí a další speciální a rizikové práce, např. práce ve výškách nebo pod vodní hladinou.

Ve výše uvedených obvodech působnosti HBZS nedošlo v roce 2024 k žádným změnám. Obvody působností jednotlivých HBZS jsou vymezeny platným rozhodnutím ČBÚ č.j. SBS 30196/2018/ČBÚ-21/3 ze dne 3. prosince 2018.

Zajištění báňské záchranné služby je zákonnou povinností organizací při provádění některých činností podle horních předpisů.

4. VZTAHY S VEŘEJNOSTÍ

Poradenská činnost

Podle § 41 odst. 1 písm. i) zákona č. 61/1988 Sb. OBÚ při výkonu dozoru poskytují bezplatně poradenství zaměstnavatelům a zaměstnancům ve věcech BOZP a BP technických zařízení.

Podle § 3b odst. 2 písm. d) cit. zákona mají odborové orgány a zástupci pro BOZP právo na konzultace se SBS. Tato práva jsou příležitostně využívána.

Spolupráce s odborovými svazy

SBS má uzavřené dohody o spolupráci s Odborovým svazem pracovníků hornictví, geologie a naftového průmyslu a s Odborovým svazem Stavba ČR. Každým rokem dochází k vyhodnocování uzavřených dohod, na kterém se projednávají výsledky pracovní úrazovosti a hledají nové přístupy, které by pomohly zvýšit úroveň BOZP A BP v dozorovaných organizacích. V hodnoceném období spolupráce spočívala zejména:

- v účasti zástupců odborových svazů na zvláštních a specializovaných prověrkách, odborných konzultacích v otázkách BOZP a BP na vyžádání odborových svazů,
- v účasti zástupců SBS na školeních, seminářích a výborech BOZP pořádaných odborovými svazy,
- ve vzájemné výměně informací o vývoji závažné úrazovosti a nehodovosti,
- v poskytování informací o výsledcích šetření závažné úrazovosti a nehodovosti odborovým svazům,
- v účasti zástupců odborových svazů při šetření příčin závažných pracovních úrazů a závažných událostí.

Spolupráce s oběma odborovými svazy má velmi pozitivní vliv na zvyšování úrovně BOZP a BP v dozorovaných společnostech.

Spolupráce s úřady inspektorátu práce

V rámci dozorové a kontrolní činnosti ČBÚ spolupracuje se Státním úřadem inspekce práce, a to na základě uzavřené dohody. Hlavně v oblasti konzultací poznatků z kontrolní činnosti v oblasti BOZP a součinnosti při tvorbě právních předpisů vztahujících se k BOZP a BP. V regionálním měřítku se obdobná spolupráce uskutečňuje na základě dohod mezi OBÚ a příslušným oblastním inspektorátem práce. Spolupráce spočívá zejména ve vzájemné informovanosti o zásadních problémech souvisejících s výkonem dozoru a výměně zkušeností a poznatků z výkonu dozoru nad BP, bezpečností provozu vyhrazených technických zařízení a pracovních podmínek.

Spolupráce s ostatními rezorty

Nad rámec obligatorní spolupráce s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a ostatními rezorty má ČBÚ uzavřené dohody o spolupráci se Státním úřadem inspekce práce, Státním úřadem pro jadernou bezpečnost, Ministerstvem zdravotnictví ČR, Ministerstvem vnitra ČR, Policií ČR, Generálním ředitelstvím cel, či Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR, Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Vybraní zaměstnanci zastupují SBS v různých mezipřesortních komisích, odborných a pracovních skupinách zřízenými subjekty veřejné správy, které se zaměřují zejména na problematiku revitalizace a řešení ekologických škod, normotvorba, BOZP a BP, prostorových dat, digitalizace, profesní kvalifikace či např. akreditaci vysokoškolských oborů.

Spolupráce ve vědě a výzkumu

ČBÚ v souladu s ustanovením § 40 odst. 4 a 5 písm. b) zákona č. 61/1988 Sb. řídí a koordinuje vědu a výzkum v oblasti působnosti SBS. Výzkumné projekty jsou financovány ze státních prostředků. Mají nesporný přínos pro řídicí a rozhodovací procesy, legislativní a kontrolní činnost SBS, ale i pro BOZP a BP. ČBÚ uplatňuje své výzkumné potřeby v rámci Technologické agentury ČR, a to v programu BETA 2 na období let 2017 až 2021, který byl prodloužen do roku 2024. V roce 2023 byl vládou ČR schválen nový program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA 3. ČBÚ je zapojen do tohoto programu. Doba trvání programu se předpokládá v letech 2023 až 2031. Identifikace a sběr výzkumných potřeb zapojených orgánů státní správy bude probíhá v období 2023 až 2031, se zahájením podpory v roce 2024 a ukončením podpory v roce 2031. V rámci programu BETA 2 byl v roce 2024 v realizaci výzkumný projekt uvedený v tabulce č. 3.

IDENTIFIKACE	NÁZEV
TITBCBU309	<i>Výzkum nezbytných požadavků pro předprojektovou přípravu, projektování, pro úkony před uvedením pracoviště do provozu a pro samotné práce v prostředí s nebezpečím požáru a výbuchu a při nakládání s výbušninami v organizacích dozorovaných státní báňskou správou – projekt v realizaci.</i>

Tabulka 3 - Identifikace a názvy výzkumných projektů v hornictví.

V rámci realizace projektu byly v roce 2024 provedeny 4 kontrolní dny.

Poskytování informací

Výroční zpráva za rok 2024 o poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, je zveřejněna na úřední desce ČBÚ a na internetových stránkách. Žádosti o poskytnutí informací se týkaly např. dobývacích prostorů, starých nebo opuštěných důlních děl, oprávnění k hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem apod. Celkem bylo vyřízeno 52 žádostí, byla vydána 3 rozhodnutí o odmítnutí žádosti, vůči nimž nebyla podána žádná odvolání. V roce 2024 nebyly SBS doručeny žádné stížnosti na poskytování informací.

Stížnosti a podání na protiprávní jednání

Orgány SBS obdržely ve sledovaném období 1 stížnost ve smyslu ustanovení § 175 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Stížnosti na nesprávný úřední postup byla vyhodnocena jako nedůvodná. Oznámení s podezřením na možné korupční či protiprávní jednání nebylo učiněno.

Pozitivní motivace

Organizacím podléhajícím doзору SBS jsou jako projev uznání za dosažení vynikajících výsledků v oblasti BOZP a BP udělovány ceny „Zlatý Permon“. Zřizovateli ceny jsou ČBÚ, Odborový svaz pracovníků hornictví, geologie a naftového průmyslu a Odborový svaz Stavba ČR. Cenu uděluje na základě rozhodnutí komise jménem všech zřizovatelů předseda ČBÚ. V roce 2024 uděleno ocenění ve všech třech kategoriích.

Za výjimečné zásluhy při záchráně života nebo majetku projevené při zásahu báňských záchranářů a za zvláštní zásluhy o zvýšení odborné úrovně báňské záchranné služby a záchranářské taktiky uděluje předseda ČBÚ „Záchranářský záslužný kříž“. V roce 2024 předseda ČBÚ ocenil 33 báňských záchranářů.

K ocenění těch, kteří se významným způsobem zasloužili o rozvoj hornictví, uděluje ministr průmyslu a obchodu spolu s předsedou ČBÚ „Resortní medaili Jiřího Agricoly“. V roce 2024 byla tato medaile udělena 19 oceněným.

5. MEZINÁRODNÍ AKTIVITY

Výbor Evropské komise pro prekurzory výbušnin

Zaměstnanci ČBÚ se v červnu, září a listopadu roku 2024 zúčastnili tří jednání Stálého výboru pro prekurzory výbušnin při EK. Cílem těchto jednání bylo projednání priorit boje proti nelegálnímu držení prekurzorů výbušnin, získání informací o plánované regulaci potenciálně zneužitelných nebezpečných plynů, seznámení se se záměrem revize nařízením EP a Rady 2019/1148 a projednání rozsahu údajů předávaných EK pro monitorování dopadů regulace (dané nařízením EP a Rady 2019/1148).

Výbor Evropské komise pro administrativní spolupráci při dozoru nad trhem s výbušninami

Zástupci ČBÚ se zúčastnili jednání výboru EK pro administrativní spolupráci při dozoru nad trhem s výbušninami. Na jednání byly stanoveny priority kontrolní činnosti na trhu s výbušninami a položeny základy pro celounijní kontroly plnění technických požadavků kladených na neelektrické rozbušky a počinové nálože, které budou dokončeny v roce 2025. Mezi neméně důležité aktivity ČBÚ patří i účast na 11. pracovním setkání expertů na výbušniny z USA a EU v září 2024 v Bruselu v Belgii, kde byly získány globální informace o aktuálních trendech potenciálního zneužívání výbušnin a prekurzorů výbušnin.

Poradní výbor pro zdraví a bezpečnosti při práci v hornictví

V říjnu 2024 se zástupce SBS zúčastnil setkání tzv. Standing working party komise ACSH (Advisory Committee on Safety and Health at Work - Poradní výbor pro bezpečnost a zdraví při práci), které se uskutečnilo v Lucemburku v Lucembursku. Diskuze byla na téma tzv. Vision Zero - strategie mířící k odstranění všech dopravních nehod a vážných zranění, čímž se zároveň zvyšuje bezpečná, zdravá a spravedlivá mobilita pro všechny. Dále byla diskutována směrnice EU 89/391/EEC ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení BOZP a BP, která se zabývá též prevencí proti psychologickým rizikům a také o vlivu změny klimatu na zdravotní a bezpečnostní rizika pracovníků. V poslední době je patrný odklon poradního výboru od čistě důlní problematiky k lomové těžbě.

Setkání předních zástupců státních báňských správ

Ve dnech 14. - 16. října 2024 se uskutečnilo XXVIII. setkání předních zástupců státních báňských správ evropských zemí v saském městě Freibergu v Německu. Cílem tohoto setkání bylo podat přehled o vzdělávání, školení, dovednostech a získávání mladých odborníků pro těžební sektor a báňské úřady v jednotlivých účastnických zemích. V rámci svých příspěvků jednotliví přednášející přiblížili posluchačům mj. situaci v oblasti regulovaných profesí v hornictví, odborných báňských kvalifikací, báňského vzdělávání a přípravy nových odborných zaměstnanců báňského sektoru.

Pracovní seminář k evropské legislativě

V prosinci se v polských Katowicích vedení ČBÚ účastnilo pracovního semináře s vedením polského báňského úřadu a slovenského báňského úřadu o přípravách aplikace Nařízení EP a Rady (EU) 2024/1787 ze dne 13. června 2024 o snižování emisí metanu v odvětví energetiky a také o aktuálních problémech hornictví. Jednání přispělo k utváření koncepce budoucí kontroly naplňování nařízení při těžbě uhlí, ropy, zemního plynu a při skladování zemního plynu v podzemí

6. PŘEHLED ČINNOSTÍ

Správní činnost

Orgány SBS vykonávají veřejnou správu v rozsahu svěřené působnosti, která vyplývá zejména zákona č. 44/1988 Sb., zákona č. 61/1988 Sb., zákona č. 157/2009 Sb., zákona č. 85/2012 Sb., zákona č. 83/2013 Sb., zákona č. 225/2022 Sb. a zákona č. 206/2015 Sb.

Přehled o správních činnostech, které zabezpečovaly orgány SBS v roce 2024, je uveden v tabulce č. 4, včetně jejich počtu.

SPRÁVNÍ ČINNOST	POČET
<i>Oprávnění organizací k provádění hornické činnosti nebo k činnosti prováděné hornickým způsobem</i>	188
<i>Oprávnění organizací k provádění činností na vyhrazených technických zařízeních</i>	93
<i>Rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru, vč. změny, popř. zrušení</i>	20
<i>Povolení hornické činnosti podle plánu otvírky, přípravy a dobývání / změny povolení HČ</i>	34/35
<i>Povolení dobývání ložisek nevyhrazených nerostů / změny povolení ČPHZ</i>	7/2
<i>Povolení plánu likvidace nebo zajištění</i>	0
<i>Schvalování čerpání rezerv finančních prostředků na sanace a rekultivace a na důlní škody</i>	36
<i>Schválení služebního řádu hlavní báňské záchranné stanice</i>	3
<i>Řízení o odvolání</i>	19
<i>Výjimky z bezpečnostních předpisů</i>	11
<i>Povolení k předávání výbušnin</i>	54
<i>Povolení k vývozu výbušnin</i>	78
<i>Povolení k dovozu výbušnin</i>	28
<i>Povolení k tranzitu výbušnin</i>	42
<i>Vyjádření k zemi původu výbušnin</i>	110
<i>Povolení k nabývání výbušnin</i>	108
<i>Povolení trhacích prací malého rozsahu</i>	15
<i>Povolení trhacích prací velkého rozsahu</i>	16
<i>Povolení ohňostrojných prací</i>	6
<i>Přidělení kódů místům výroby výbušnin</i>	4
<i>Stanovení podmínek zřizování staveb v chráněných ložiskových územích</i>	1 483
<i>Vyjádření k projektové dokumentaci pro ohlášení nebo povolení stavby</i>	645
<i>Počet stanovisek k územně plánovací dokumentaci</i>	623
<i>Počet závazných stanovisek a vyjádření k žádostem živnostenského úřadu při řízení o koncesi pro nakládání s výbušninami</i>	37
<i>Prošetřené stížnosti</i>	1
<i>Prošetřené petice</i>	1

Tabulka 4 - Přehled o počtu správních rozhodnutí, stanovisek a vyjádření.

Za zmínku stojí, že se oproti roku 2023 značně zvýšil počet vydaných povolení k zahraničním obchodním transakcím s výbušninami, zejména pak s výbušninami určenými pro výrobu střeliva a munice.

V roce 2024 SBS také ověřovala odbornou způsobilost fyzických osob. Na základě úspěšně provedených zkoušek vydávala SBS fyzickým osobám průkazy, oprávnění, osvědčení nebo uznání odborné kvalifikace. Druhy ověřených odborných způsobilostí u fyzických osob a počty osob s cizí státní příslušností, kterým byla uznána odborná kvalifikace, sumarizuje tabulka č. 5.

OVĚŘOVÁNÍ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI	POČET OSOB
<i>Osvědčení k výkonu funkce závodního lomu s těžbou nad 500 kt/rok</i>	18
<i>Osvědčení k výkonu funkce závodního lomu s těžbou do 500 kt/rok</i>	46
<i>Osvědčení k výkonu funkce závodní dolu</i>	27
<i>Osvědčení k výkonu funkce hlavní důlní měřič</i>	10
<i>Osvědčení k výkonu funkce ředitel hlavní báňské záchranné stanice</i>	2
<i>Osvědčení k výkonu funkce hodnotitel rizik ukládání odpadů</i>	4
<i>Osvědčení k výkonu funkce odborný znalec</i>	2
<i>Osvědčení k výkonu dalších báňských funkcí (důlní měřič, báňský projektant, bezpečnostní technik a jiné)</i>	263
<i>Oprávnění k výkonu funkce technický vedoucí odstřelů</i>	4
<i>Oprávnění k výkonu funkce střelmistr</i>	32
<i>Oprávnění pro zacházení s pyrotechnickými výrobky</i>	29
<i>Oprávnění k výkonu funkce pyrotechnika</i>	34
<i>Oprávnění k výkonu ostatních funkcí</i>	645
<i>Uznání odborné kvalifikace (cizí státní příslušníci)</i>	26

Tabulka 5 - Přehled o počtu osob, kterým byla SBS ověřena odborná způsobilost.

Výkon státní správy v oboru pyrotechnických výrobků

Podle předpisů upravujících zacházení s pyrotechnickými výrobky v roce 2024 spolupracoval ČBÚ s Českým úřadem pro zkoušení zbraní a střeliva při zajišťování školení žadatelů pro získání osvědčení o odborné způsobilosti k zacházení s těmito výrobky. V návaznosti na tuto aktivitu ČBÚ v roce 2024 vydal 29 osvědčení. OBÚ v rámci správní činnosti v oblasti povolení ohňostrojných prací vydaly celkem sedm rozhodnutí.

Provádění ohňostrojných prací zkontrolovaly OBÚ v roce 2024 celkem jedenkrát, bez zjištění porušení právních předpisů.

Výkon státní správy v oboru prekurzorů výbušnin

V souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1148 a zejména se souvisejícím adaptačním zákonem o prekurzorech výbušnin navázal ČBÚ na aktivity

z posledních let a pokračoval v udržování povědomí o regulaci prekurzorů výbušnin, jak mezi osobami z řad široké veřejnosti, tak i u profesionálních uživatelů a hospodářských subjektů, prezentacemi na semináři k této problematice. Rovněž pokračoval v poskytování konzultací pro hospodářské subjekty a profesionální uživatele, ale i odpovídal na časté dotazy osob z řad široké veřejnosti, čímž přispíval k předcházení zneužívání chemických látek a směsí k nedovolené výrobě výbušnin. Mezi neméně důležitou činnost ČBÚ v roce 2024 patřilo poskytování odborných konzultací Policii ČR při vyšetřování potenciálního zneužívání prekurzorů výbušnin a při prověřování oznámených podezřelých transakcí, významných zmizení a krádeží prekurzorů výbušnin, a konzultace s Celní správou ČR při povolování importu prekurzorů výbušnin podléhajících omezení do ČR ze třetích zemí. Dále během roku 2024 ČBÚ metodicky podporoval OBÚ při provádění kontrol v oblasti prekurzorů výbušnin a plnil ostatní povinnosti vyplývající z nařízení (EU) 2019/1148, jako například poskytnutí ročního reportingu Evropské komisi. V rámci účasti na zasedání Stálého výboru pro prekurzory při Komisi EU poskytoval zpětnou vazbu o aktuálním stavu regulace prekurzorů výbušnin v ČR a dále připravil pro Stálý výbor pro prekurzory při Komisi EU a její konzultanty zpětnou vazbu k přezkumu účinnosti výše zmíněného nařízení ohledně regulace prekurzorů výbušnin v ČR.

Evidenční činnost

Do činnosti orgánů SBS patří evidenční a informační činnosti, a to zejména:

- vedení evidencí založených právními předpisy (dobývací prostory, provozovaná hlavní důlní díla, osoby oprávněné k hornické činnosti a k činnosti prováděné hornickým způsobem, osoby s osvědčením k výkonu vybraných funkcí, podzemní objekty, pracovní úrazy, provozní nehody a nebezpečné události při hornické činnosti, činnosti prováděné hornickým způsobem a při nakládání s výbušninami, a další),
- evidence organizací, které v ČR nakládají s výbušninami, evidence povolení pro nabývání, předávání, dovoz, vývoz a tranzit výbušnin,
- předávání informací o výbušninách orgánům EU, jmenovitě zjištění výbušniny, která nesplňuje požadavky na výbušniny, zamítnutí žádosti o pohybu výbušnin v rámci EU (předávání do ČR, tranzit přes ČR), ověření způsobilosti subjektu ČR držet výbušniny (na žádost EU),
- zápis přestupků fyzických osob v oblasti výbušnin do evidence přestupků vedené v Rejstříku trestů,
- předávání informací o rizikových stavech a nehodách v oblasti těžebních odpadů orgánům EU.

Evidenční činnost slouží v zákonem stanoveném rozsahu pro potřeby dalších orgánů státní správy a veřejnosti.

Legislativní a právní činnost

Legislativní a právní činnosti zajišťuje ČBÚ výhradně prostřednictvím vlastních zaměstnanců. Pouze v případě majetkových sporů s vyšší hodnotou využívá ČBÚ spolupráce s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových.

1. Legislativní činnost

ČBÚ v roce 2024 připravoval nové právní předpisy ve vlastní působnosti a aktivně spolupracoval při přípravě právních předpisů v gesci jiných resortů.

V roce 2024 byl završen dlouhodobý legislativní proces týkající se návrhu novelizace vyhlášky o kvalifikacích. Dne 17. října 2024 byla ve Sbírce zákonů publikována vyhláška č. 302/2024 Sb., kterou se mění vyhláška č. 298/2005 Sb., o požadavcích na odbornou kvalifikaci a odbornou způsobilost při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem a o změně některých právních předpisů, ve znění pozdějších předpisů. Uvedená novelizace nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2025.

Výše uvedená vyhláška č. 302/2024 Sb. reaguje na poznatky z dosavadní správní praxe SBS v oblasti uznávání odborné kvalifikace a odborné způsobilosti při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem. Současně vychází z vyhodnocení potřeb báňského sektoru, pokud se jedná o zajištění dostatečného počtu odborně způsobilých osob pro výkon některých regulovaných profesí, zejména pak technického dozoru. Cílem vyhlášky je nastavit kvalifikační požadavky tak, aby odpovídaly situaci na trhu práce v situaci, kdy zájem o studium technických oborů na středních i vysokých školách dlouhodobě klesá. Nová právní úprava přináší s sebou faktické rozšíření okruhu osob, které se mohou uplatnit při výkonu regulovaných profesí v oblasti hornictví. Rozšiřují se varianty možností naplnění požadavků na formální odbornou kvalifikaci (vzdělání) technického dozoru pro vedení důlních děl na povrchu. Nově se ověřování odborné způsobilosti osob vykonávajících činnost technického dozoru v organizaci v případě, že se nejedná o vedení důlních děl v podzemí nebo podzemních děl, přesouvá na organizaci.

V průběhu roku 2024 spolupracovali zaměstnanci ČBÚ s dalšími úřady a institucemi (zejména MŽP a MPO) na přípravě některých nových adaptačních předpisů EU, mj. např. k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1252 ze dne 11. dubna 2024, kterým se stanoví rámec pro zajištění bezpečných a udržitelných dodávek kritických surovin a mění nařízení (EU) 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 a (EU) 2019/1020, a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1787 ze dne 13. června 2024 o snižování emisí metanu v odvětví energetiky a o změně nařízení (EU) 2019/942.

Další činnost v oblasti legislativy spočívala v účasti na meziresortních připomínkových řízeních vedených jinými správními úřady, a v poskytování součinnosti jiným institucím v rámci legislativního procesu.

2. Právní činnost

V rámci své činnosti ČBÚ vystupuje v postavení účastníka soudních řízení; v některých případech mohou vystupovat před soudy samostatně i OBÚ.

Na počátku roku 2024 vystupoval ČBÚ v celkem 35 soudních sporech, na konci roku ve 13. Nejčastějším případem soudních sporů byly v roce 2024 spory ve správních věcech, kterých bylo vedeno celkem 31. Dále byl ČBÚ účastníkem ve 2 sporech civilních a ve 2 sporech trestních.

Pokud se jedná o úspěšnost v soudních řízeních, postup ČBÚ byl potvrzen v 19 ze 22 rozhodnutých řízení v roce 2024 věcí.

Správa úhrad

OBÚ vykonávají správu úhrady z dobývacích prostorů a správu úhrady z vydobytých nerostů, které ve smyslu § 2 odst. 3 písm. b) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, mají charakter daně. Část osmá zákona č. 44/1988 Sb., která je právním rámcem úhradových povinností, má strukturu daňového zákona a vymezuje jednotlivé atributy pro každou z těchto úhrad.

1.1.2024 nabyt účinnosti zákon č. 349/2023 Sb., tzv. „konsolidační balíček“, kterým byl novelizován rovněž zákon č. 44/1988 Sb. v oblasti úhrad. Sazba úhrady z dobývacích prostorů byla zvýšena z 1 000 Kč na 1 500 Kč a došlo ke změně rozpočtového určení úhrady z vydobytých nerostů. Oprávněnými příjemci části výnosu se staly rovněž kraje a procentní podíly jednotlivých příjemců na výnosu úhrady byly změněny. Ke stejnému datu nabylo účinnosti nařízení vlády č. 354/2023 Sb., kterým se navyšují sazby úhrady z vydobytých nerostů.

Zatímco vliv legislativních změn se ve výnosu úhrady z dobývacích prostorů promítl již v roce 2024, ve výnosu úhrady z vydobytých nerostů se projeví až v letošním roce při zúčtování záloh za úhradové období 2024.

Úhrada z dobývacích prostorů se stanoví jako součin základu úhrady, kterým je plocha dobývacích prostorů vymezená na povrchu v celých hektarech zaokrouhlených nahoru, a sazby ve výši 300 nebo 1 500 Kč v závislosti na tom, zda je v dobývacím prostoru povolena těžba.

Za úhradové období 2024 činil výnos úhrady z dobývacích prostorů částku ve výši 111 906,30 tis. Kč. Příjemci celého výnosu byly obce, na jejichž území se dobývací prostory nachází. Ve srovnání s rokem 2023 došlo důsledkem navýšení sazby úhrady z dobývacích prostorů, v němž je povolena hornická činnost spočívající v přípravě, otvírce a dobývání výhradního ložiska, ke zvýšení celkového výnosu o 43,1 %. Souhrnné údaje k úhradě z dobývacích prostorů za úhradové období 2024 jsou uvedeny v tabulce č. 6.

OBÚ PRO ÚZEMÍ	POČET POPLATNÍKŮ (DRŽITELŮ DP)	POČET PŘÍJEMCŮ (OBCÍ)	VÝNOS ÚHRADY (KČ)
<i>krajů Jihomoravského a Zlínského</i>	52	132	11 589 300
<i>hlavního města Prahy a kraje Středočeského</i>	61	147	6 720 300
<i>kraje Ústeckého</i>	34	96	30 384 000
<i>krajů Moravskoslezského a Olomouckého</i>	56	161	41 471 400
<i>krajů Plzeňského a Jihočeského</i>	46	129	5 361 000
<i>kraje Karlovarského</i>	16	39	7 932 000
<i>krajů Královéhradeckého, Pardubického, Libereckého a Vysočina</i>	65	185	8 448 300
CELKEM	330	889	111 906 300

Tabulka 6 - Souhrnné údaje k úhradě z dobývacího prostoru za úhradové období 2024.

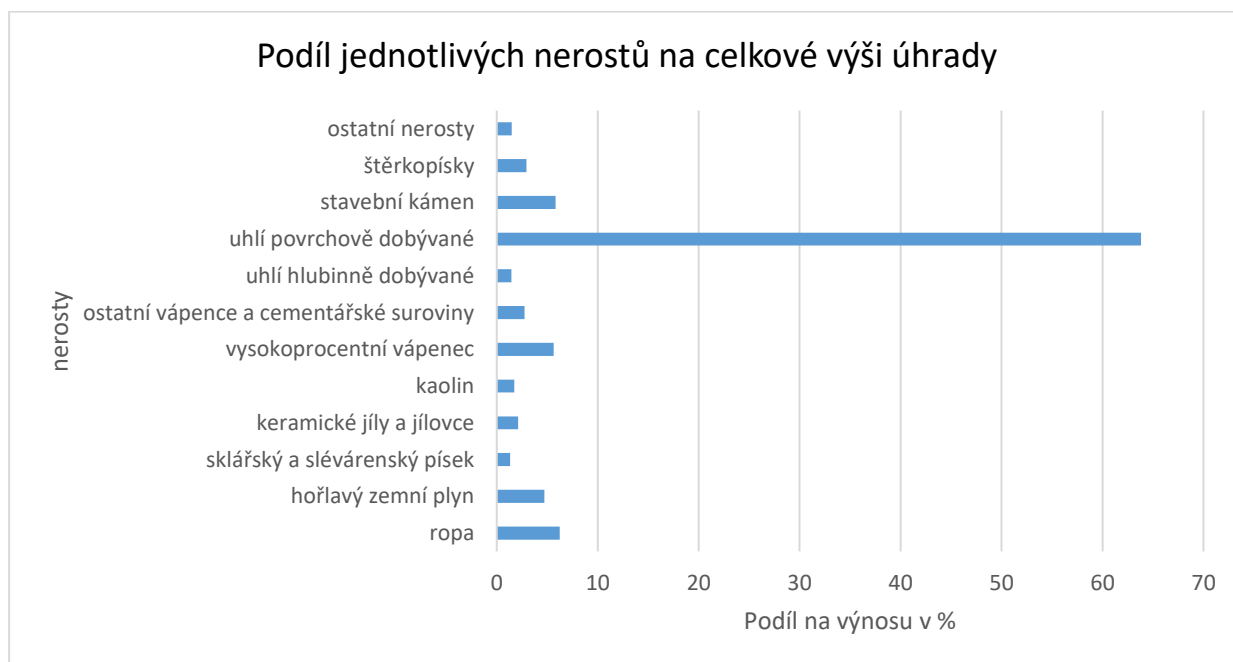
Celková úhrada z **vydobytých nerostů** se pro každého poplatníka (organizaci) stanoví jako součet dílčích základů úhrady, které jsou pro jednotlivé nerosty rovny součinu množství vydobytého nerostu (čistá těžba) a sazby, která byla za úhradové období 2023 stanovena nařízením vlády č. 98/2016 Sb. V případě hnědého uhlí dobývaného povrchově je místo čisté těžby uvažováno množství tepla ve vytěženém uhlí obsažené. Příjemcem výnosu úhrady byly oprávněné obce a státní rozpočet, ovšem jejich podíl je odlišný pro různé skupiny nerostů. Úhrada se platí prostřednictvím záloh ve výši 20 % poslední známé úhrady s tím, že na celkovou úhradu se započítávají vždy jen zálohy v daném úhradovém období předepsané.

Výnos úhrady z vydobytých nerostů za úhradové období 2023 byl ve výši 684 260,30 tis. Kč; z toho podíl obcí jako oprávněných příjemců části výnosu činil 269 533,36 tis. Kč. Část podílu státního rozpočtu na výnosu úhrady ve výši 165 890,78 tis. Kč byla účelově použita k odstranění škod způsobených těžbou a jejími důsledky na životním prostředí. Ve srovnání s rokem 2022 došlo k meziročnímu poklesu celkového výnosu o 14,7 %, a to vlivem snížení těžby u nerostů s rozhodujícím podílem na celkovém výnosu úhrady (hnědé uhlí dobývané povrchově, ropa, hořlavý zemní plyn, vysokoprocenní vápenec a stavební kámen). Souhrnné údaje k úhradě z vydobytých nerostů za úhradové období 2023 jsou uvedeny v tabulce č. 7.

OBÚ PRO ÚZEMÍ	POČET POPLATNÍKŮ	POČET PŘÍJEMCŮ (OBCÍ)	VÝNOS ÚHRADY (KČ)
krajů Jihomoravského a Zlínského	34	83	77 615 500
hlavního města Prahy a kraje Středočeského	35	55	40 372 200
krajů Libereckého a Vysočina ⁴	17	45	9 666 800
kraje Ústeckého	21	42	394 149 800
krajů Moravskoslezského a Olomouckého	31	82	54 495 500
krajů Plzeňského a Jihočeského	31	83	24 878 300
kraje Karlovarského	12	26	64 737 100
krajů Královéhradeckého a Pardubického ⁴	29	44	18 345 100
CELKEM	210	460	684 260 300

Tabulka 7 Souhrnné údaje k úhradě z vydobytých nerostů za úhradové období 2023.

Přehled podílu dílčích úhrad z jednotlivých nerostů na celkovém výnosu úhrady za úhradové období 2023 znázorňuje obrázek č. 11. Číselné vyjádření podílů včetně rozdělení výnosu oprávněným příjemcům uvádí tabulka č. 8.

Obrázek 11 - Podíl jednotlivých nerostů na celkové výši úhrady za úhradové období 2023.

⁴ OBÚ kraje Libereckého a Vysočina byl sloučen s OBÚ pro kraj Královéhradecký a Pardubický ode dne 1. 1. 2024.

CELKOVÁ STANOVENÁ ÚHRADA VYHRAZENÝCH NEROSTŮ V ROCE 2023							
druh vydobytého nerostu	čistá těžba		výše úhrady celkem	státní rozpočet (Kč)			obce (Kč)
	množství	jednotka		ČBÚ	MPO	MŽP	
			(Kč)	60% SR	28% SR	12% SR	
Ropa	76 361	m³	42 609 652	6 391 448	2 982 676	1 278 290	31 957 239
Hořlavý zemní plyn	119 309 067	m³	32 213 448	4 832 017	2 254 941	966 403	24 160 086
Diatomit	37 604	t	186 139	69 244	32 314	13 849	70 733
Sklářský a slévárenský písek	1 098 752	t	9 053 717	3 367 983	1 571 725	673 597	3 440 413
Bentonit	196 048	t	650 878	242 127	112 992	48 425	247 334
Nerosty používané pro kamenickou výrobu, včetně štěpných břidlic	154 268	m³	2 707 402	1 007 153	470 005	201 431	1 028 813
Drahé kameny - vltavín	264	kg	512 866	190 786	89 034	38 157	194 889
Drahé kameny - granát	264	kg	396 200	147 386	68 780	29 477	150 556
Sádrovec	10 792	t	235 700	87 680	40 918	17 536	89 566
Keramické a žáruvzdorné jíly a jílovce	418 659	t	14 544 213	5 410 447	2 524 875	1 082 089	5 526 801
Kaolin	399 826	t	11 994 785	4 462 060	2 082 295	892 412	4 558 018
Živec	229 489	t	3 150 881	1 172 128	546 993	234 426	1 197 335
Křemen, křemenec, dolomit, slín, čedič, znělec, trachyt (vhodné k dalšímu zpracování)	388 776	t	1 695 062	630 563	294 263	126 113	644 123
Vysokoprocentní vápenec	3 651 677	t	38 525 187	14 331 370	6 687 972	2 866 274	14 639 571
Ostatní vápence a cementářské suroviny	5 774 417	t	18 766 856	6 981 271	3 257 926	1 396 254	7 131 405
Uhlí černé	1 000 131	t	9 901 300	1 485 195	693 091	297 039	7 425 975
Uhlí hnědé dobývané povrchovým způsobem	28 659 673	t	436 671 600	175 541 983	81 919 592	35 108 397	144 101 628
Wollastonit	2 300	t	11 500	4 278	1 996	856	4 370
Stavební kámen	13 702 983	m³	39 875 680	14 833 753	6 922 418	2 966 751	15 152 758
Štěrkopísky	5 912 516	m³	20 043 430	7 456 156	3 479 539	1 491 231	7 616 503
Cihlářské suroviny	352 432	m³	493 404	183 546	85 655	36 709	187 494
Mangan	9	t	20 400	7 589	3 541	1 518	7 752
CELKEM (Kč)			684 260 300	248 836 163	116 123 543	49 767 232	269 533 362

Tabulka 8 - Celkový přehled o úhradách z vydobytých nerostů dle jednotlivých nerostů a o rozdělení úhrad za úhradové období 2023.

Finanční rezervy

Povinnost vytvářet finanční rezervu k zajištění sanací a rekultivací pozemků dotčených těžbou a k vypořádání důlních škod je ukotvena v ustanovení § 37a odst. 1. zákona č. 44/1988 Sb. Rezerva finančních prostředků na činnosti související s nakládáním s těžebním odpadem se vytváří v souladu s ustanovením § 13 zákona č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů. OBÚ vydávají souhlas s tvorbou, čerpáním, převodem, výběrem a zrušením finančních rezerv.

V tabulce č. 9 jsou uvedeny finanční rezervy na sanace a rekultivace, důlní škody a nakládání s těžebním odpadem, které dozorované organizace vytvořily ke dni 30.června 2024.

FINANČNÍ REZERVY KE DNI 30. ČERVNA 2024 (KČ)			
Nerost	Sanace a rekultivace	Důlní škody	Nakládání s těžebním odpadem
<i>Uhlí</i>	14 879 080 039	248 140 856	183 978 751
<i>Ropa a zemní plyn</i>	950 682 565	1 020 000	0
<i>Ostatní suroviny</i>	2 998 853 075	97 958 482	787 614
Celkem	18 828 615 679	347 119 338	184 766 365

Tabulka 9 - Finanční rezervy na sanace a rekultivace, důlní škody a nakládání s těžebním odpadem.

Celková výše vytvořených finančních rezerv ke dni 30. června 2024 byla 19 360 501 382 Kč, z celkové výše vytvořených finančních rezerv je na zvláštním vázaném účtu uloženo 16 124 855 482 Kč.

Kontrolní činnost

K zajištění úkolů spojených s působností orgánů SBS byla kontrolní činnost podrobněji uvedena v „Plánu řídicí, kontrolní a legislativní činnosti (plán hlavních úkolů) SBS na rok 2024“.

Orgány SBS zaměřily kontrolní činnost zejména na:

- výkon hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem z hlediska dodržování rozhodnutí o povolení činnosti a dodržování báňských předpisů a dalších předpisů upravujících BOZP a BP,
- nakládání s těžebními odpady,
- provoz elektrických a strojních zařízení,
- odbornou způsobilost fyzických a právnických osob,
- výrobu, zpracování, používání a skladování výbušnin včetně kontroly technického stavu staveb určených k nakládání s výbušninami,
- plnění technických požadavků na výbušniny podle zákona o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh,

- kontrolu plnění povinností vyplývajících z vydaných povolení k nabývání, předávání, dovozu, vývozu a tranzitu výbušnin,
- stav podzemních objektů a jejich udržování v bezpečném stavu.

Dozor vykonávaly orgány SBS především prostřednictvím báňských inspektorů. Kontroly byly prováděny zejména na základě analýzy výsledků z předchozí kontrolní činnosti, vnějších podnětů a dalších shromážděných poznatků z dozorové činnosti. Kontrolní činnost SBS byla prováděna formou jednodenních i vícedenních ohlášených i neohlášených kontrol. ČBÚ provedl celkem 30 kontrol z toho 3 zvláštní (generální) kontroly dozorovaných organizací a 1 kontrolu OBÚ zaměřenou na vedení technické agendy (tzn. výkon jeho činnosti). OBÚ provedly celkem 819 kontrol z toho 20 komplexních kontrol dozorovaných organizací. Celkem SBS v roce 2024 provedla 849 kontrol.

Výkon dozoru byl v roce 2024 v řadě případů prováděn na rizikových pracovištích, ve zhoršených pracovních podmínkách, v prostředí s nebezpečím výbuchu uhoelného prachu nebo plynu, na pracovištích s nebezpečím důlních ořesů, v podzemních objektech (stoky, kolektory, šachty, kanalizace). Vybrané zaměření kontrolní činnosti a počet kontrol je zřejmé jak z tabulky č. 10.

Zaměření kontrolní činnosti SBS		
	Dle PHÚ	Operativní
<i>Generální a komplexní prověrky</i>	23	1
<i>Hornická činnost</i>	100	79
<i>Činnost prováděná hornickým způsobem</i>	44	66
<i>Výbušniny, ohňostrojné práce, prekurzory výbušnin</i>	102	27
<i>Těžební odpady</i>	3	3
<i>Odborná způsobilost fyzických a právnických osob</i>	13	4
<i>BOZP a BP</i>	83	47
<i>Provoz elektrických zařízení</i>	49	40
<i>Provoz strojních zařízení</i>	56	19
<i>Objekty a konstrukce</i>	8	1
<i>Rezervy peněžních prostředků</i>	27	1
<i>Záznamní povinnost</i>	7	1
<i>Důlní vody</i>	13	2
<i>Geologická dokumentace</i>	6	4
<i>Ostatní</i>		20
Celkem	534	315

Tabulka č. 10: Zaměření kontrolní činnosti SBS v roce 2024

V roce 2024 bylo SBS provedeno 129 kontrol zaměřených na nakládání s výbušninami nebo s výbušninami bezprostředně souvisejících. Samotné rozřídění těchto kontrol je zřejmé jak z tabulky č. 11.

ROZDĚLENÍ KONTROL PROVEDENÝCH SE ZAMĚŘENÍM NA VÝBUŠNINY, OHŇOSTROJOVÉ PRÁCE A PREKURZORY VÝBUŠNIN		
	Dle PHÚ	Operativní
<i>Výroba a zpracování výbušnin</i>	7	9
<i>Skladování výbušnin</i>	39	9
<i>Provádění trhacích prací</i>	40	8
<i>Ohňostrojné práce</i>	1	0
<i>Prekurzory výbušnin</i>	7	1
<i>Technické požadavky na výbušniny a pomůcky k použití výbušnin</i>	1	0
<i>Plnění podmínek pro nabývání, předávání, tranzit, vývoz a dovoz výbušnin</i>	1	0
<i>Evidence výbušnin</i>	5	0
<i>Oznamování přepravy výbušnin</i>	1	0
Celkem	102	27

Tabulka č. 11: Rozdělení kontrol provedených se zaměřením na výbušniny, ohňostrojné práce a prekurzory výbušnin.

Při kontrolní činnosti orgány SBS spolupracovaly s příslušnými odborovými organizacemi, Policií ČR, Českou obchodní inspekcí, Českou inspekcí životního prostředí, Státním úřadem pro jadernou bezpečnost, orgány ochrany veřejného zdraví, hasičským záchranným sborem a s dalšími orgány státního dozoru.

Sankce

V průběhu roku 2024 udělily orgány SBS při výkonu vrchního dozoru pokuty v celkové výši 754 160 Kč za přestupky podle příslušných právních předpisů. Přehled sankcí a zastavených pracovišť je uveden v tabulce č. 12.

OBÚ se sídlem/ČBÚ	POKUTY PŘÍKAZY NA MÍSTĚ (Kč)	POKUTY V ŘÍZENÍ O PŘESTUPKU (Kč)	ZASTAVENÁ PRACOVISTĚ
Brno	4 500	80 000	1
Praha	21 000	200 500	0
Most	39 000	35 000	1
Ostrava	0	135 000	0
Plzeň	10 500	149 000	4
Sokolov	15 300	50 000	0
H. Králové	2 000	3 000	0
ČBÚ	0	9 360	1
CELKEM	92 300	661 860	7

Tabulka 12 - Přehled sankcí a zastavených pracovišť.

7.STAV BOZP A BP V DOZOROVANÝCH ORGANIZACÍCH

ČBÚ eviduje údaje o provozních nehodách⁵ a pracovních úrazech⁶, ke kterým došlo při činnostech podléhajících doзору orgánů SBS. Z evidovaných údajů ČBÚ sestavuje roční statistiky, které zveřejňuje na internetových stránkách SBS ([Zprávy o činnosti \(cbu.gov.cz\)](https://cbu.gov.cz)).

Vývoj BOZP a BP v dozorovaných organizacích je uveden v příloze nazvané „Informace o stavu bezpečnosti v hornictví a při nakládání s výbušninami za rok 2024“.

⁵ Provozní nehoda (havárie) – organizací bezodkladně ohlášená závažná událost, nebezpečný stav, provozní nehoda (havárie), závažný pracovní úraz, událost, kterou byly ohroženy životy nebo zdraví osob.

⁶ Pracovním úrazem je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi.